

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt fredag den 27. januar 2023

Sag 73/2022

Nordcar Finance A/S og Østergaard Biler A/S begge ved advokat Henrik Haldbo kærer Østre Landsrets kendelse i sagen:

Anklagemyndigheden

mod

T

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Københavns Byret den 17. november 2021 (SS 80-23726/2021) og af Østre Landsrets 16. afdeling den 15. februar 2022 (S-3373-21).

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Jens Peter Christensen, Michael Reklings, Hanne Schmidt, Jan Schans Christensen og Søren Højgaard Mørup.

Påstande

Nordcar Finance A/S og Østergaard Biler A/S har nedlagt påstand om ophævelse af beslaglæggelsen.

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om stadfæstelse.

Supplerende sagsfremstilling

Nordcar Finance og Østergaard Biler har oplyst, at den beslaglagte bil tilhører Nordcar Finance, som har udlejet bilen til søsterselskabet Østergaard Biler, og at Østergaard Biler under navnet Europcar indgår ca. 155.000 aftaler om året om udlejning af biler med en varighed fra få timer op til 30 dage.

T, der førte den beslaglagte personbil, har afgivet en erklæring dateret 7. december 2021, hvoraf fremgår bl.a., at han bor sammen med sin mor i hendes lejlighed, at han ikke har noget arbejde og heller ikke modtager offentlige ydelser og således ikke har nogen indtægter, og at han ikke har nogen formue eller genstande, der kan gøres til genstand for udlæg. Ifølge oplysninger fra Skattestyrelsen indhentet af Københavns Politi den 30. september 2021 havde han i 2020 en lønindtægt på 6.694 kr., men havde ikke haft indtægter siden april 2020.

Det fremgår af Københavns Byrets dom af 5. december 2022, at T blev fundet skyldig i de forhold, der lå til grund for beslaglæggelsen af bilen. Byretten har udskudt spørgsmålet om konfiskation af bilen under henvisning til dette kæremål.

Anbringender

Nordcar Finance og Østergaard Biler har anført navnlig, at der ikke kan ske beslaglæggelse af bilen efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt., idet en eventuel konfiskation vil være uforholdsmæssigt indgribende over for selskaberne og vil krænke deres grundlæggende rettigheder.

Østergaard Biler havde i overensstemmelse med opfordringen i forarbejderne stillet krav om, at T på tro og love erklærede, at han ikke ville anvende bilen til forseelser, som kunne medføre konfiskation af køretøjet. Det skal ikke komme Nordcar Finance og Østergaard Biler til skade, at Østergaard Biler ikke indhentede en kopi af Ts private straffeattest, da det kunne tage op til fem hverdage og derfor ikke var en praktisk mulighed, idet han skulle leje bilen med det samme. I øvrigt fremgik relevante overtrædelser af færdselsloven ikke af straffeattesten på daværende tidspunkt. Det forhold, at Østergaard Biler var klar over, at det var muligt for T at køre vanvidskørsel, er ikke det samme som, at det var påregneligt for Østergaard Biler, at han ville gøre det.

Nordcar Finance og Østergaard Biler vil i tilfælde af konfiskation lide økonomisk tab, idet det er dokumenteret, at T ikke har nogen indtægter og formue. Dermed er det godtgjort, at et erstatningskrav mod ham på 200.000 kr. er illusorisk. Ved korttidsudlejning af biler, hvor hele lejen samt et yderligere depositum er forudbetalt, kan der ikke stilles krav til lejeren om udlevering af økonomiske oplysninger. Det var desuden ikke praktisk muligt at indhente oplysninger om Ts økonomi. Østergaard Biler har i modsætning til leasingselskaber ikke adgang til

eSkatData. Som følge heraf vil beslaglæggelse og senere konfiskation af bilen være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og EU's Charter om grundlæggende rettigheder.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at beslaglæggelsen bør opretholdes, idet betingelserne for konfiskation efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt., må antages at være opfyldt, og at beslaglæggelsen ikke vil være uforholdsmæssigt indgribende over for Nordcar Finance og Østergaard Biler, idet der kan rettes et erstatningskrav mod T som følge af misligholdelse af lejeaftalen.

Den omstændighed, at det kan vise sig, at T ikke kan betale et erstatningskrav, må være udlejers risiko. Udlejningsvirksomheder kan i vidt omfang stille krav til en potentiel lejer, og Nordcar Finance og Østergaard Biler har ikke været afskåret fra at undersøge Ts forhold, idet oplysninger om hans økonomiske situation kunne have været belyst ved fremlæggelse af årsopgørelser, lønsedler eller lignende. Det fremgår af forarbejderne, at der kan være behov for, at udlejningsselskaber indretter deres forretningsmodel efter den forøgede risiko for, at køretøjer konfiskeres. Der er tale om en kalkuleret risiko, som udlejer har taget ved at undlade at undersøge Ts økonomiske forhold. Den omstændighed, at der er tale om korttidsudlejning, kan ikke tillægges betydning. Beslaglæggelsen og en eventuel efterfølgende konfiskation af køretøjet kan ikke antages at indebære en krænkelse af Nordcar Finances og Østergaard Bilers grundlæggende rettigheder.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

Den 30. september 2021 blev T standset af Københavns Politi og sigtet for overtrædelse af færdselslovens § 4, stk. 1. Bilen blev samtidig beslaglagt.

T er efterfølgende fundet skyldig i overtrædelse af bl.a. færdselslovens § 118, stk. 10, jf. stk. 1, nr. 1, jf. § 4, stk. 1 og 2, og § 3, stk. 1, ved under eftersættelse at have ført bilen ad Amagerbrogade på særlig hensynsløs måde ved at køre over for rødt lys fire gange, og straffelovens § 119, stk. 2, og § 252, stk. 1, ved under eftersættelse ad Amagermotorvejen at have

været forsøgt standset af politiet, men fortsat sin kørsel med høj hastighed frem mod en politiassistent, således at han udsatte politiassistenten for nærliggende fare.

Bilen tilhører Nordcar Finance A/S, der har udlejet bilen til Østergaard Biler A/S. Østergaard Biler havde udlejet den til T i 24 timer.

Ved byrettens kendelse af 17. november 2021 blev beslaglæggelsen godkendt og opretholdt, jf. retsplejelovens § 802, stk. 1, med henvisning til, at der er grund til at antage, at bilen skal konfiskeres efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt. Ved landsrettens kendelse af 15. februar 2022 blev byrettens kendelse stadfæstet.

Sagen angår, om der er grundlag for at godkende og opretholde beslaglæggelsen.

Retsplejelovens regler om beslaglæggelse

Efter retsplejelovens § 802, stk. 1, kan genstande, som en mistænkt har rådighed over, beslaglægges, såfremt den pågældende med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og der er grund til at antage, at genstanden bør konfiskeres.

Efter retsplejelovens § 803, stk. 1, 1. pkt., kan genstande, som en person, der ikke er mistænkt, har rådighed over, beslaglægges som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, hvis der er grund til at antage, at genstanden bør konfiskeres.

Beslaglæggelse er et foreløbigt retsmiddel, og der skal således ikke ved denne afgørelse tages endeligt stilling til, om bilen skal konfiskeres, men om der ud fra de oplysninger, som foreligger på nuværende tidspunkt, er grund til at antage, at bilen bør konfiskeres i forbindelse med straffesagen mod T for overtrædelse af færdselsloven.

Færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt.

Efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt., skal der i tilfælde af såkaldt vanvidskørsel ske konfiskation af køretøjet, selv om køretøjet ejes af en anden end den person, der har ført det. Det gælder dog ikke, hvis konfiskation må anses for uforholdsmæssigt indgribende, navnlig henset til ejerens mulighed for at kunne vide, at køretøjet ville blive anvendt ved en sådan

kørsel, og for at tage alle rimelige skridt til at sikre sin økonomiske stilling i anledning af overdragelsen af køretøjet til den anden person.

Bestemmelsen blev indsat i færdselsloven ved lov nr. 534 af 27. marts 2021 (Folketingstidende 2020-21, tillæg A, lovforslag nr. L 127). Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at formålet med lovændringen er at forhindre meget alvorlige færdselsforseelser, der i særlig grad kan udsætte andre mennesker for livsfare, og forslaget skal ses i lyset af, at såkaldt vanvidskørsel kan have – og gennem en årrække har haft – særdeles alvorlige og i værste tilfælde fatale konsekvenser, at det i praksis er tæt på umuligt for almindelige borgere at sikre sig herimod, og at problemets omfang er væsentligt. Dertil kommer de praktiske vanskeligheder, der var forbundet med at forhindre vanvidskørsel efter den tidligere regulering.

Af forarbejderne (Folketingstidende 2020-21, tillæg B, lovforslag nr. L 127, betænkning af 15. marts 2021, s. 4 f. og s. 8) fremgår, at der ved bedømmelsen af, om konfiskation må anses for uforholdsmæssigt indgribende, skal anlægges en helhedsvurdering af sagens samlede omstændigheder. Det forudsættes, at der er tale om en snæver undtagelse, idet udgangspunktet er, at køretøjer benyttet til vanvidskørsel konfiskeres, og ejeren herefter må søge sit tab dækket gennem et erstatningskrav mod føreren. Endvidere er det nærmere beskrevet, i hvilke tilfælde betingelserne for at undlade konfiskation skal anses for opfyldt.

Med hensyn til ejerens mulighed for at kunne vide, at køretøjet ville blive anvendt til vanvidskørsel, fremgår bl.a., at der skal foretages en samlet vurdering af, om det måtte anses for helt upåregneligt for ejeren, at køretøjet ville blive anvendt på denne måde. Der skal navnlig lægges vægt på ejerens forhold og adfærd, herunder om ejeren har udvist agtpågivenhed.

Sådanne forhold vil eksempelvis kunne være oplysninger om, hvorvidt den person, der ønsker køretøjet overdraget til sig, tidligere har begået flere eller grovere færdselslovsovertrædelser eller andre relevante lovovertrædelser. Det må således normalt tale for, at det er påregneligt for ejeren, at køretøjet vil blive anvendt ved en eller flere af de omfattede lovovertrædelser, hvis den person, der ønsker køretøjet overdraget til sig, tidligere har begået flere eller grovere færdselslovsovertrædelser eller andre relevante lovovertrædelser. Med henblik på at indhente oplysninger herom kan ejeren bl.a. udbede sig førerens private straffeattest. Ejeren kan dermed undersøge, om den person, køretøjet overdrages til, tidligere er straffet for f.eks. van-

vidskørsel eller andre grovere overtrædelser af færdselsloven. Ejeren kan også anmode den person, køretøjet overdrages til, om en tro og love-erklæring på, at vedkommende ikke tidligere har begået bestemte relevante lovovertrædelser.

For så vidt angår ejerens mulighed for at tage alle rimelige skridt til at sikre sin økonomiske stilling fremgår bl.a., at udgangspunktet om konfiskation skal fraviges, hvis ejeren godtgør, at adgangen til at gøre erstatningskrav gældende over for føreren ikke er tilstrækkelig til at forhindre, at konfiskationen er uforholdsmæssigt indgribende. Dette kan efter forarbejderne f.eks. være tilfældet, hvis ejeren godtgør, at særlige omstændigheder konkret gør et erstatningskrav illusorisk.

Det anføres, at det kan være relevant for ejeren af køretøjet at undersøge lejerens eller leasingtagerens økonomiske forhold med henblik på at sikre en mulighed for at tage forholdsregler over for førerens potentielle manglende betalingsevne, og at den person, køretøjet overdrages til, er den reelle bruger af køretøjet og ikke f.eks. en stråmand. Et leasingselskab bør f.eks. så vidt muligt sikre sig, eksempelvis gennem eSkatData, at de oplysninger om leasingtagers indkomstforhold, der afgives i forbindelse med indgåelsen af en leasingkontrakt, er korrekte. Har ejeren ikke adgang til eSkatData, kan den pågældende anmode lejeren eller leasingtageren om på anden vis at belyse sine økonomiske forhold, f.eks. gennem fremlæggelse af årsopgørelser, lønsedler eller lignende.

Endelig fremgår det, at det er forudsat, at leasing- og udlejningsselskaber ved indgåelse af kontrakter og eventuelt ved tilpasning af deres forretningsmodel har mulighed for at indrette sig på den risiko, der følger af, at køretøjer kan konfiskeres.

Højesteret bemærker, at en person, der har ført et køretøj på en sådan måde, at der er grundlag for at konfiskere køretøjet i medfør af færdselslovens § 133 a, stk. 2, som udgangspunkt vil være erstatningsansvarlig efter dansk rets almindelige regler over for den, der lider et økonomisk tab, hvis køretøjet konfiskeres.

Den konkrete sag

Spørgsmålet om konfiskation af bilen skal pådømmes som led i straffesagen mod T, og det er i den sag, der skal tages stilling til, om konfiskation vil være uforholdsmæssigt indgribende.

Det bemærkes, at byretten har udsat afgørelsen af spørgsmålet om konfiskation under henvisning til dette kæremål. På nuværende tidspunkt skal Højesteret alene tage stilling til, om der er grundlag for at beslaglægge bilen ud fra en antagelse om, at der vil være grundlag for at konfiskere bilen som led i straffesagen.

T er fundet skyldig i kørsel som nævnt i færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt. (vanvidskørsel), og mistankekravet må derfor anses for opfyldt. Spørgsmålet er herefter, om konfiskation må antages at være uforholdsmæssigt indgribende.

Som nævnt fremgår det af forarbejderne, at der skal foretages en samlet vurdering af, om det måtte anses for helt upåregneligt, at bilen ville blive anvendt til vanvidskørsel. Ved vurderingen af Nordcar Finance og Østergaard Bilers forhold og adfærd, herunder om Østergaard Biler på egne og Nordcar Finances vegne har udvist agtpågivenhed i forbindelse med indgåelse af lejeaftalen med T, bemærker Højesteret, at Østergaard Biler sikrede sig, at T havde et gyldigt kørekort. I lyset af, at en udlejer ved korttidsudlejning af biler almindeligvis ikke har praktiske muligheder for at sikre sig yderligere, og idet der ikke foreligger oplysninger, som tyder på, at Østergaard Biler i forbindelse med indgåelsen af lejeaftalen med T konkret kunne have grund til at antage, at T ville benytte bilen til vanvidskørsel, finder Højesteret, at det er godtgjort, at Østergaard Biler har udvist en sådan agtpågivenhed, som kan forventes i forbindelse med korttidsudlejning af en personbil.

Efter forarbejderne skal udgangspunktet om konfiskation bl.a. fraviges, hvis ejeren godtgør, at adgangen til at gøre et erstatningskrav gældende over for føreren ikke er tilstrækkelig til at forhindre, at konfiskationen er uforholdsmæssigt indgribende. Det må ved vurderingen af ejers økonomiske stilling i tilfælde af konfiskation også tages i betragtning, om ejeren har andre muligheder for at få dækket sit tab.

Ved vurderingen af de økonomiske konsekvenser for Nordcar Finance og Østergaard Biler i tilfælde af konfiskation lægger Højesteret til grund, at værdien af den beslaglagte bil var ca. 200.000 kr. før kørslen, hvor der skete skader på bilen. Om Ts økonomiske forhold fremgår, at han i 2020 havde en indkomst på ca. 7.000 kr., og at han ikke har haft indtægter siden foråret 2020. Under disse omstændigheder finder Højesteret, at det er behæftet med betydelig usikkerhed, om T vil kunne erstatte bilens værdi.

Højesteret finder imidlertid, at det må tillægges væsentlig betydning, at Østergaard Biler indgår ca. 155.000 lejemål årligt og som forudsat i lovens forarbejder har mulighed for at fastsætte lejen, således at de samlede lejeindtægter kan dække tab som følge af konfiskation, der skyldes, at enkelte lejere kører vanvidskørsel.

Efter en samlet vurdering af de oplysninger, der på nuværende tidspunkt foreligger, finder Højesteret, at der ikke er grund til at antage, at konfiskation vil være uforholdsmæssigt indgribende.

Der er herefter heller ikke grund til at antage, at konfiskation af den omhandlede personbil vil være i strid med artikel 17, stk. 1, i EU's Charter om grundlæggende rettigheder eller artikel 1 i den første tillægsprotokol til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Konklusion

Højesteret tiltræder, at betingelserne for beslaglæggelse er opfyldt, og stadfæster landsrettens kendelse.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.